

PM

*Miljö- och hälso-
skyddsnämndens
ansvarsutövande 2017*

Botkyrka kommun

*Tobias Björn
Ebba Lind
Emma Ekstén
Isabelle Panasco
Helena Richardsson*

Mars 2018

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Kommunens revisorer ska varje år uttala sig i frågan om ansvarsfrihet för nämnder och styrelse samt enskilda ledamöter i dessa. För att möjliggöra bedömningar och skapa en tydlig grund för dessa anger kommunallagen att all verksamhet ska granskas årligen.

En viktig del i den årliga granskningen är att bedöma om nämndens eller styrelsens ansvarsutövande är tillfredsställande. Med ansvarsutövning avses nämndens eller styrelsens aktiva åtgärder för att styra, leda, följa upp och kontrollera verksamheten. Ett effektivt ansvarsutövande förutsätter att det finns system och rutiner som stödjer nämnden i dess arbete.

Enligt kommunallagen ska nämnderna var och en inom sitt verksamhetsområde se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten och att kontrollen inom nämnden är tillräcklig.

Mot bakgrund av ovanstående har PwC fått i uppdrag av de förtroendevalda revisorerna att granska ansvarsutövningen inom kommunens nämnder. Resultatet av granskningen har diskuterats vid ett sammanträffande mellan förtroendevalda revisorer samt nämnd- och förvaltningsledning.

1.2. Genomförande

Den årliga granskningen av ansvarsutövande har genomförts enligt följande arbetsmodell:

- Insamling av grunddokumentation
- Analys/verifiering av grunddokumentation
- Avstämning/diskussion med nämnd och förvaltningsledning
- Upprättande av PM
- Avstämning och diskussion med kommunstyrelse/kommunledning
- Uppföljning av resultat/underlag kring fördjupande revisionsprojekt

I årets granskning har särskilt fokus lagts på analys och diskussion kring:

- Nämndens årsredovisning
- Lägesrapporter
- Framtidsperspektiv

2. Resultat

2.1. Sammanfattad bedömning

Den sammanfattande bedömningen är att det finns ett strukturerat system för styrning och ledning samt uppföljning och kontroll som omfattar miljö- och hälsoskyddsnämndens samlade verksamhetsområde. Nämnvärt är nämndens mål och uppföljning saknar måttsatta mål för en del mål.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar en positiv budgetavvikelse på 314 tkr, vilket innebär att den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen har klarats, och överskottet innebär ett mindre prognosfel.

Vidare noteras att det helt saknas nämndspecifika internkontrollmoment utifrån nämndens risk- och väsentlighetsanalys. Denna brist konstaterades redan föregående år. Vi bedömer att verksamhetspecifika kontrollmoment bör utvecklas och att detta används för verksamhetsstyrningen.

Vår bedömning är ändå att nämnden i allt väsentligt vidtagit åtgärder för att styra, följa upp, kontrollera och rapportera tilldelat uppdrag samt att redovisat resultat i allt väsentligt är förenligt med fastställda mål.

2.2. Nämndens årsredovisning

2.2.1. Ekonomiskt resultat

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar en positiv budgetavvikelse på 314 tkr, vilket innebär att den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen har klarats. Nämnden har anhållit om att få överföra överskottet till 2018 då det avser tillfälliga medel som avsattes i budget 2017 med uppdrag för nämnden att ta fram ett miljöprogram, vilket inte har genomförts. Den anledning som anges i årsredovisningen är att en stor personalomsättning på miljöenheten gjort att mer akuta ärenden och lagstadgad tillsyn har prioriterats framför uppdraget att ta fram ett miljöprogram. Nämnden aviserade överskottet både vid budgetdialog i september, i samband med ekonomisk redovisning i augusti och i delårsrapport 2 och angav i samband med detta att nämnden önskade överföra överskottet till 2018.

Av årsredovisningen framkommer även att nämnden under året har ökat intäkterna för tillsynen med drygt 600 tkr. Ökningen av intäkterna beror på att kommunfullmäktige i december 2016 beslutade om en ny taxa för tillsynen där timavgifterna höjts. I budget för 2017 var de höjda timavgifterna inte medräknade, men detta har korrigerats i prognoserna. De ökade kostnaderna för året bestod av ökade IT-kostnader och naturvårdsåtgärder.

Sammantaget bedömer vi att orsakerna till budgetavvikelsen kommenteras på ett tillfredsställande sätt i nämndens årsredovisning.

2.2.2. Prognossäkerhet

(Mnkr)	Nettobudget	Prognos T 1	Prognos T 2	Utfall 2017	Avvik i %	Prognosfel i T 2 i %
	16,6	+/- 0	+/- 0	+ 0,3	1,8	1,8

Granskningen av miljö- och hälsoskyddsnämndens protokoll visar att protokollförd uppföljning av ekonomin har skett fyra gånger under året. Utöver redovisningen av delårsrapporterna presenterades två ekonomiska uppföljningar, en per augusti 2017 och en per oktober 2017. I samtliga ekonomiska uppföljningar, förutom delårsrapport 1, där det inte angavs någon kommentar eller analys i förhållande till det ekonomiska resultatet, angavs att miljö- och hälsoskyddsnämnden prognostiserades att hålla budget. Det framhölls dock att det har varit en osäkerhet vid beräkningen av intäkterna på grund av den nya taxan för 2017 med höjda timavgifter. Av reglementet för budgetansvar och attest framgår att det åligger nämnden att kontinuerligt hålla sig underrättad om såväl kostnader och intäkter som verksamhetens utveckling. Vi bedömer att rapporteringsfrekvensen är tillräcklig.

Den faktiska budgetavvikelsen för 2017 om 314 tkr medför ett mindre prognosfel. Prognossäkerheten bedöms därför vara tillfredsställande.

2.2.3. Verksamhetsmässigt resultat

Genomförd granskning visar att protokollförd uppföljning av verksamhetens utveckling och uppföljning av de åtaganden och mål som nämnden formulerade i "Mål och internbudget 2017" har genomförts två gånger under året, vid delårsrapport 1 och delårsrapport 2.

Nämnden redovisar i sin årsredovisning bidraget till de kommunövergripande målområdena via åtaganden, nämndmål och indikatorer utifrån den så kallade trafikljusmodellen. En genomgång av verksamhetsuppföljningen visar dock att ett flertal av de mätbara målen/indikatorerna saknar ett måltal för 2017. Däremot anges 2017 års utfall och en bedömning om målet är uppfyllt eller inte.

Nämndens egen uppföljning visar att bidraget till måluppfyllelsen är god inom majoriteten av de uppsatta målen och åtagandena. Ett av de åtaganden som nämnden angivit är inte uppfyllt och tre åtaganden är påbörjade, resterande anses vara uppfyllda.

Vidare framkommer av miljö- och hälsoskyddsnämndens sammanträdesprotokoll att nämnden godkände den av förvaltningen upprättade rutinen för ansökan av statsbidrag och andra bidrag, vilket innebär att nämnden uppfyllt kommunfullmäktiges uppdrag som angavs i "Budget 2017 med flerårsplan 2018-2020". Nämnden har även i delårsrapport 2 föreslagit vilka besparingar som ska göras i ram för 2018 i enlighet med kommunfullmäktiges uppdrag för året.

Vi kan konstatera att åtaganden, mål och indikatorer samt genomförda åtgärder för att nå dessa kommenteras på ett tillfredsställande sätt i nämndens årsredovisning. Vi konstaterar dock att det i varierande grad finns måttsatta målnivåer för 2017, vilket vi bedömer vara en brist. Vid revisionens träff med nämnden uppavs av förvaltningen att måttsatta mål kommer finnas till 2018.

2.3. Lägesrapporter

2.3.1. Mål- och kvalitetsarbete

Som tidigare nämnts finns i nämndens årsredovisning en uppföljning och resultatredovisning av de kommungemensamma målen för året och nämndens åtaganden utifrån dessa. En aggregerad sammanställning av måluppfyllelsen kring dessa mål finns i kommunens samlade årsredovisning.

Vidare framgår av årsredovisningen fyra mått/nyckeltal som följs över tid: antal inspektioner miljöbalken, antal inspektioner livsmedelslagen, antal inspektioner folköl, tobak, läkemedel samt antal elever med Fältbussen. Uppföljningen visar bland annat att det genomfördes 564 inspektioner enligt miljöbalken under 2017 vilket är 34 stycken fler än föregående år och att 2 513 elever fick besöka Fältbussen jämfört med 2478 elever föregående år. Det anges även att det finns fler miljöindikatorer i Miljöbarometern på kommunens hemsida.

I övrigt hänvisas till kommentarerna i avsnitt 2.2.3. verksamhetsmässigt resultat.

2.3.2. Intern kontroll

Enligt kommunallagen (2017:725) är det nämnden som har det formella ansvaret för den interna kontrollen och de förtroendevalda revisorerna ska årligen bedöma om nämnden har ett fungerande system för intern kontroll.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden antog i januari 2017 en plan för intern kontroll för 2017. Vidare framkommer att arbetet med internkontrollen ska genomföras i projekt för att skapa ökad delaktighet och lärande hos de berörda funktionerna inom förvaltningen. För att säkerställa nämndens mål finansiellt och verksamhetsmässigt är internkontrollen uppbyggd utefter ett årshjul enligt ett GANTT-schema där samtliga aktiviteter och dess status framgår.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har i sin internkontrollplan beaktat 6 av de 14 föreslagna kontrollmomenten i den kommunövergripande planen för internkontroll som fastställs av kommunstyrelsen. De kontrollmoment som avses har nummer 3, 4, 5, 6, 7 och 8 i kommunstyrelsens kontrollplan. Av granskningen framgår dock att internkontrollplanen inte innehåller någon nämnd- och förvaltningsspecifik kontroll, vilket vi bedömer vara en brist. En eller flera nämnd- och förvaltningsspecifika kontroller utifrån en dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys är således ett utvecklingsområde framgent. Värt att notera är att nämnden har kompletterat internkontrollplanen 2018 med två förvaltningsspecifika kontrollmål.

Arbetet med internkontrollplanen behandlades som ett enskilt ärende i samband med nämndssammanträdet i maj 2017 och uppföljningen av internkontrollplanen rapporterades vid nämndens sammanträde den 12 mars 2018. Uppföljningen av internkontrollplanen visar kommunstyrelsens sammantagna resultat av de genomförda kontrollmomenten. Resultatet visar att nio kontrollmoment är bra (gröna), tre kontrollmoment behöver utvecklas (gula) och att två kontrollmoment inte är godkända (röda).

Sammantaget kan vi konstatera är miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete med intern kontroll inte är tillfredsställande då nämndens internkontrollplan för 2017 inte innehåller

några nämnds- eller förvaltnings specifika kontrollmoment och har således inte föregåtts av en adekvat risk- och väsentlighetsanalys.

2.3.3. Övriga frågor

Av årsredovisningen framkommer att nämnden har fått ett utökat ansvar för tobakslagen samt att den lagstadgade tillsynen enligt miljöbalken fått förstärkning. Livsmedelskontrollen får exempelvis en revision från länsstyrelsen. Det framgår även att Botkyrkas gröna värden - naturvårdsprogrammet uppdateras av kommunfullmäktige och att Botkyrkas blå värden - vattenprogrammet antas av kommunfullmäktige. Av årsredovisningen framgår även att en uppdatering av klimatstrategin och avfallsplanen har påbörjats. Nämnden har bland annat anordnat ett seminarium om cirkulär ekonomi, ett begrepp och arbetssätt som ska arbetas in i avfallsplanen.

I årsredovisningen konstateras även att nämndens tillsynsuppdrag i stort sett klarats med utgångspunkt från tillsynsplanerna som antogs av nämnden i december 2016. Glappet mellan behov av tillsyn och utförd tillsyn har minskat under året beroende på att tillskott i budget möjliggjort fler inspektörer. Det anges dock att detta till viss del har motverkats av en ökad personalomsättning. Vid revisorernas möte med nämnden uppgavs att förvaltningen saknar personal motsvarande två heltidstjänster för att klara den lagstadgade tillsynen. Av årsredovisningen framkommer även att ett flertal oplanerade akuta insatser har gjorts under året gällande utsläpp till mark och vatten samt smittskyddsåtgärder gällande matförgiftningar och anmälningspliktiga sjukdomar. Totalt har 1078 inspektioner gjorts under året, vilket är en ökning från förra året med cirka 100 inspektioner.

2.4. Framtidsperspektiv

I omvärldsanalysen 2017/18-2021 redovisas en analys som berör externa och interna faktorer som påverkar miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhetsområde på kort och lång sikt. Omvärldsanalysen bygger på nya/ändrade lagar, regeringens budgetproposition, pågående statliga utredningar, utdrag ur regleringsbrev för statliga myndigheter och interna faktorer. Den har även en utgångspunkt i några av de nationella miljömålen.

Av omvärldsanalysen framkommer bland annat att analyser av utmaningarna inom följande områden: lagstadgad tillsyn, förändrat klimat, frisk luft, samt sjöar, vattendrag och grundvatten.

Under denna punkt har, i samband med revisionens träff med nämnden, diskussioner förts kring framtiden och fortsatta utmaningar, såsom bland annat:

- Lagstadgad tillsyn
- Digitalisering
- Effektivisera kommunikation med medborgarna